

The logo for MANS (Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży) features the word "MANS" in a large, blue, stylized serif font. A thin orange arc is positioned above the letter "A".

MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
W ŁOMŻY

**TEORIA I METODYKA DOSKONALENIA ZAWODOWEGO
KADRY AKADEMICKIEJ JAKO ELEMENTU KSZTAŁCENIA
USTAWICZNEGO W SYSTEMIE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO,
NAUKI I PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ
TOM 1**

**ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ
БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ, НАУКИ І ПРАКТИКИ
ТОМ 1**

**Redakcja naukowa:
Zoia Sharlovych**

Łomża 2023

MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W ŁOMŻY
RECZPOSPOLITA POLSKA, UE

Redakcja naukowa:

Dr Zoia Sharlovych

Recenzenci:

prof, dr hab. Olena Antonova, Uniwersytet Państwowy im. Iwana Franki w Żytomierzu, Ukraina

dr Iwona Borawska, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska, UE

Teoria i metodyka doskonalenia zawodowego kadry akademickiej jako elementu kształcenia ustawicznego w systemie szkolnictwa wyższego, nauki i praktyki pedagogicznej. Tom 1.: Zbiór prac naukowych / Redakcja naukowa Zoia Sharlovych. – Łomża, Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2023. 227 s.

Теорія і методика професійного розвитку педагогічних працівників як елемент безперервного навчання в системі вищої педагогічної освіти, науки і практики. Том 1.: Збірник наукових праць / Науковий редактор Зоя Шарлович. – Ломжа, Видавництво: MANS w Łomży, 2023. 227 с.

ISBN 978-83-967643-2-4

W zbiorze znajdują się materiały odzwierciedlające kierunki i wyniki badań naukowych poświęconych aktualnym zagadnieniom: teoriom i metodom nauczania w zawodowego i wyższego szkolnictwa pedagogicznego w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii edukacyjnych, kształtowaniu osobowości i kompetencji nowoczesny specjalista w systemie kształcenia ustawicznego.

Zbiór powstaje z gotowych materiałów dostarczonych przez autorów. Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za materiały przekazane do publikacji.

Збірник містить матеріали, які відображають напрями та результати наукових досліджень, присвячених актуальним питанням: теорії і методики викладання в закладах фахової передвищої та вищої освіти з використання сучасних освітніх технологій, становлення особистості та формування компетентності сучасного фахівця в системі безперервного навчання.

Збірник сформований з готових матеріалів, наданих авторами. Видавець не несе відповідальності за надані до публікації матеріали.

Wydawnictwo Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży, 2023 r.

© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych W Łomży, 2023

Треść / Зміст

Treść / Зміст	3
Wstęp / Вступ	7
Антонова О. Є. МЕТОД ПРОЄКТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....	9
Антонов О. В. CASE-STUDY У СИСТЕМІ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА МЕДИЦИНИ	13
Астахова Л. РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ	17
Бабенко Т. П. ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТВОРЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	21
Башманівська І. В. ВІДТВОРЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ЯК ОСОБЛИВОГО ВИДУ ПЕРЕКЛАДУ	24
Башманівська Л. А. ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕПІСТОЛЯРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	27
Башманівський В. І., АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО МЕДІАПРОСТОРУ» ЯК ВАГОМА КОМПОНЕНТА В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРА ЖУРНАЛІСТИКИ	30
Башманівський О. Л. ОСВІТНІЙ КОНТЕНТ ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЖИТОМИРЩИНИ ...	33
Basmanivskiy O. PRACTICAL ASPECTS AND METHODS OF TEACHING ENGLISH TO THE STUDENTS OF PHILOLOGY AND JOURNALISM	37
Бережок В. Ю. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	40
Білик Л. В. СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОСВІТИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ З ПИТАНЬ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	43
Borawska Iwona ROZWIJANIE ZAINTERESOWAŃ CZYTELNICZYCH DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM	46
Великжаніна Д.В., ВИКОРИСТАННЯ ДОШКИ PADLET У СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	51
Вертегел В. Л. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: АКТУАЛЬНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ	53
Вітвицька С. С., ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ	57

Гарлінська А. М., Грищук С. М. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ МІСЬКИХ ТА СІЛЬСЬКИХ ШКОЛЯРІВ	62
Герасименко В. П. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ НА ПІДПРИЄМСТВО ДЛЯ КРАЩОГО ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ»	65
Горшкова Г.В. ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОСТКОВІДНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	70
Гримашевич Г. І. ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА «УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ» В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	73
Добровольська О. Г. ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНОГО ПРОФІЛЮ	76
Казаннікова О. В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	80
Киричук Г. Є., Константиненко Л. А., Шелюк Ю. С. КОРОТКА ІСТОРІЯ КАФЕДРИ БОТАНІКИ, БІОРЕСУРСІВ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА	83
Ковальчук Валентина Антонівна ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	88
Корнійчук Н. М. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ	91
Крочан Тетяна ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА ЯК ОСНОВА ЯКІСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	95
Krupko Olena FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF THE TEACHER OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION	97
Кудінова М. С. ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ GENIALLY ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА	99
Куриленко Д. І. ІДІОСТИЛЬ ВИКЛАДАЧА ЯК КОНСТАНТА ІНСПІРАЦІЇ СТУДЕНТА	104
Кучерук І. В., Філіна В. А. ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ВНЗ	107
Лашук Н. М., ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕЛІНГВІСТИЧНИХ ЗВО	112
Ляска О. П. АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	114

Магдич Т. П. ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЛЩЕЮ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	117
Мазур О. В. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	122
Майбородіна Н. В. РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ "ВИЩА МАТЕМАТИКА"	125
Міщенко Т. В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З КУРСУ «МЕДИЧНА ТА БІОЛОГІЧНА ФІЗИКА»: ДОСВІД ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	130
Нестеренко Н.В. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК МАРКЕР ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	133
Орел О. В. НОВИНКИ ІТ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ	136
Павленко В. В. СЕРЕДОВИЩНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕАТИВНОГО НАВЧАННЯ	140
Пастрик Т. КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	145
Пацюк М. К. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧА ЗВО	152
Піддубна О. М. РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ЖИВОПИС»	155
Потіха О. Б. ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ НА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	160
Радзієвська І. КЛАСТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЯК СУЧАСНІ ОСВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ	163
Рахманов В. О. ВИКОРИСТАННЯ ГОЛОГРАФІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ТЕХНІЧНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	167
Романюк О. КІЛЬКА ЗАУВАГ ЩОДО КОРЕЛЯЦІЇ ЗНАНСВОЇ ТА ВИХОВНОЇ СКЛАДОВИХ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	171
Сидорчук Н. Г. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	175
Сімаков К. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНАЛІТИЧНО-ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	178

Солодовник О. В. ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК УНІКАЛЬНОЇ МОЖЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ	183
Сташук О. О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗГОРТАННЯ ПОШУКОВОЇ РОБОТИ ЩОДО МОЖЛИВОСТЕЙ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ РЕАЛІЗОВУВАТИ ПРИНЦИПИ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ	186
Сторожук Н. Р. СОЦІАЛЬНА РОБОТА І КОНЦЕПЦІЯ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ	191
Турбар Т.В. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	194
Філіна В. А. РОЛЬ АКРОБАТИКИ В НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДЗЮДОЇСТІВ	197
Чернишова А. М. МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ	204
Шарлович З. П. САМООСВІТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА БЕЗПЕРЕРВНОГО ОСОБИСТІСНОГО І ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦЯ	207
Шелудченко Л.С. ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «275 ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ (НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ)»	214
Шелюк Ю. С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 091 «БІОЛОГІЯ І БІОХІМІЯ»	216
Якубовська А. М. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	218
Ящук Л. В. СЛОВОТВІР ПРИЗВИЩ ЖИТОМИРЩИНИ (НА МАТЕРІАЛІ «НАЦІОНАЛЬНОЇ КНИГИ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 РОКІВ В УКРАЇНІ»)	223

ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЕПІСТОЛЯРНОЇ СПАДЩИНИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Башманівська Л. А., канд. пед. наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання, Житомирський державний університет імені Івана Франка

Особливе значення для формування літературознавчої компетентності учнів загальноосвітньої школи має епістолярій письменників, творчість яких вони вивчають за шкільною програмою. Епістолярна спадщина є першоджерелом вивчення життя та творчості митців слова. Вагоме місце в процесі формування літературознавчої компетентності посідає й епістолярій Лесі Українки. Знайомлячи учнів з листами поетеси, дізнаємося про національно-культурне життя, історичних діячів, представників мистецтва, знаходимо портрети та мистецькі вподобання інших митців слова. Епістолярій викликає інтерес не тільки як матеріал для вивчення біографії, а також як фактор, де відображена багатоаспектність духовного життя письменниці, індивідуальні особливості її мислення.

Вивченню епістолярної спадщини письменників присвятили свої праці Н. Волошина, А. Ільків, Г. Мазоха, Л. Овдійчук, Н. Петриченко, К. Приходченко, О. Свириденко, О. Слоньовська, В. Цимбалюк та багато інших науковців. Проблемою формування літературознавчої компетентності цікавилися Л. Базиль, Н. Бібік, О. Куцевол, Л. Лузан, А. Ситченко, О. Семенов, А. Фасоля, Л. Фурсова, В. Шуляр та ін.

З метою формування літературознавчої компетентності школярів на уроках вивчення життєпису Лесі Українки вчитель-словесник має можливість використовувати такий цікавий матеріал, як епістолярій. Письменниця у своїх листах розкриває події, літературні проблеми того часу, емоційний стан. На думку І. Погребняка, «тональність листів краще, ніж будь-який інший матеріал, дає змогу скласти про письменника певне та яскраве уявлення, відчутти сутність особистості, зрозуміти внутрішній світ, його світовідчуття і душевний настрій» [2].

Для школярів знайомство з життєписом Лесі Українки за її листами є новою й досить цікавою формою роботи, адже листи поетеси є найбільш правдивим матеріалом про смаки, громадсько-політичні та літературно-естетичні погляди письменниці.

На такому на уроці філолог створює певний емоційний настрій, а школярі навчаються занурюватись у творчу лабораторію Лесі Українки, відчувати особливості її духовного світу, а також дізнаються про різних культурних діячів, з якими листувалася поетеса. Вивчення життєпису за листами зацікавить учнів постаттю поетеси й сприятиме формуванню їхньої літературознавчої компетентності. Адже сьогодні використання хронологічних таблиць чи заучування біографій на оцінку знижує зацікавленість літературою і письменником зокрема. І

навпаки, використання інноваційних методик, серед яких і проведення уроку за листами, є тим ключем до аналізу життя письменниці та її творчості, що допомагає школярам краще зрозуміти авторку в процесі творення нею шедеврів української літератури.

Для формування літературознавчої компетентності школярів важливим буде розгляд специфіки родинного листування поетеси. Учням цікаво дізнатися, що листи до родичів, зокрема до родини Драгоманових, Леся Українка писала ще дитиною. З її листів дізнаємося, що вона все дитинство хворіла, потім боролася з хворобою протягом усього життя.

Життя поетеси проходило в постійних подорожах місцями лікування. Єдиною розрадою було саме листування. Проте вона не здавалася й сподівалася на одужання. У листі до матері Леся Українка писала: «Коли б тільки швидше справжня весна настала, щоб сонця було багато» [5, с. 231]. Або ж лист до родини Косачів: «...У нас така чудова весна цвіли сади, фіалки навіть попідтинню скрізь синіли, – що я «воспрянула духом»... На мене зараз же впливає тепло, роблюся вдвоє здоровша» [5, с. 278].

Наголошуємо в розмові з учнями, що Леся Українка була сильною духом особистістю, вона боролася з хворобою й працювала постійно, адже література була не тільки її професією, а й покликанням.

У листах письменниці до рідних учні знаходять цікаві факти про політичне й літературне життя України, а також інших країн. Коли поетеса подорожувала до Німеччини, Болгарії, Італії, Єгипту тощо, вона детально описувала все, що зустрічала на своєму шляху. Для неї подорожі та листування з рідними, друзями, діячами мистецтва були порятунком, частиною життя поетеси. Як писала сама авторка, були дні, коли вона надсилала по вісім листів, де ділилася як своїми успіхами, так і невдачами, літературними планами, коментувала свої твори, оцінювала тогочасну критику, цікавилася мистецтвом, зокрема музикою та живописом тощо.

Можна розповісти учням, що у своїх листах письменниця висловлює погляди на освіту й науку. Зокрема, у листі до М. Драгоманова Леся Українка пише, що «наші люди зачинають більше думати про власну освіту, а не вдовольняються самою казенною наукою» [4, с. 112]. Родинне листування Косачів-Драгоманових мало значний вплив на формування світогляду письменниці та на її творчість.

Учитель-словесник, використовуючи епістолярій на уроках української літератури, повинен застосовувати різні форми й методи роботи з листами. Зокрема, цікавою формою роботи є вибір епіграфу з листа поетеси до уроку чи до учнівської письмової роботи, цитати або цікавого афористичного вислову, адже листи письменниці характеризуються багатою образністю. У них зустрічаємо багато крилатих висловів фольклорного й літературного

походження, прислів'їв та приказок, також знаходимо характеристики різних подій, відгуки про літературні твори.

Епістолярну спадщину можна використовувати на різних етапах уроку вивчення життєпису, а також під час аналізу художнього твору й на підсумкових заняттях. Ці матеріали створюють відповідний емоційний настрій, який має вплив на зацікавлення школярів життєписом і творчістю письменниці. Закріпити вивчення життєпису письменниці на основі епістолярію можна в позакласній роботі з літератури. Учням пропонуємо провести, наприклад, літературний вечір, де розглянути листування письменниці, організувавши діяльність юних дослідників, зокрема біографів, істориків, літературознавців. Унаслідок такої роботи епістолярій Лесі Українки стає засобом підвищення в учнів інтересу до літератури, засобом формування літературознавчої компетентності.

Використовуючи епістолярій Лесі Українки на уроках української літератури в школі, учитель-словесник має можливість формувати у своїх учнів літературознавчу компетентність, оскільки така робота дозволить йому розкрити особливості духовного світу поетеси, її погляди на життя та творчість, а також ставлення до літературного процесу й суспільного життя того часу. Учні, вивчаючи епістолярну спадщину поетеси, зможуть відчутти й зрозуміти її стан, переживання, а також задумуються над власним життям, своїм духовним світом. Епістолярна спадщина письменниці сприятиме зацікавленню літературою, формуванню літературознавчої компетентності й покращить рівень знань школярів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Погребняк І. Епістолярій як артефакт духовності. *Синopsis: текст, контекст, media*. 2015. № 3 (11). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2015_3_5
2. Українка Леся. Зібрання творів. У 12-ти томах. Т. 10. Листи (1876-1897). Упорядкув. В. Яременка. К.: Наукова думка, 1978. 543 с.
3. Українка Леся. Зібрання творів. У 12-ти томах. Т. 12. Листи (1903-1913). Упорядкув. В. Святювця. К.: Наукова думка, 1979. 694 с.